

4. Гловюк І.В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 216-218.

5. Вегера-Іжевська І.В. Забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 22 с.

УДК 343.9(043.2)

Макознак С.Є., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Грекова Л.Ю., старший викладач

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ В КОНФЛІКТНІЙ СИТУАЦІЇ

Конфліктна ситуація допиту є протидією допитуваних осіб, незалежно від їх процесуального статусу, намаганнями слідчого встановити істину у справі шляхом одержання від них правдивої інформації.

Основними способами протидії під час допиту є давання завідомо неправдивих (повністю або частково) показань чи взагалі відмова від давання будь-яких показань.

Можемо назвати специфічним різновидом протидії поведінку підозрюваного чи обвинуваченого, який вдається до самообмови. Безсумнівно, на перший погляд, винуватість такої особи, стан психічного напруження, що супроводжує її «зізнання», послаблюють контроль слідчого над ситуацією, викликають ілюзорне відчуття успішно здійсненої пізнавальної діяльності, у зв'язку з чим виникає переоцінка слідчим своїх можливостей та особистих якостей [2, с. 7].

Питання розуміння вербальних проявів брехні, приховування, спотворення інформації допитуваними завжди залишається в центрі уваги слідчого. Такі реакції осіб, які дають завідомо неправдиві показання, можуть бути самовільними висловлюваннями та відгуками, на задані запитання. Самовільні висловлювання включають усні (словесні) висловлювання і паралінгвістичні сигнали (ключі), що вказують на думки, які приховуються. Останні характеризують те, як саме вимовляються відповіді. Це «як саме» дозволяє тлумачити відповіді допитуваного певним чином і є головною ознакою для діагностики поведінки за особливостями мови. До даної категорії належать: а) помітні зміни швидкості мови та гучності звуку (особи, які говорять неправду, зазвичай повідомляють відомості м'яким і високим голосом); б) бурмотіння, зміна тональності голосу і якості (глибини, частоти, ритму) дихання; в) надмірна дружелюбність або підкреслена повага; г) заява про те, що

допитуваний почуває себе незручно або «неважно»; д) скарги на понижену чи підвищену температуру в приміщенні; е) заяви про те, що допитуваний обмежений в часі й не може затриматися на тривалий період; є) обвинувачення або усні атаки на слідчого з метою зміни теми розмови; ж) завчасні вибачення: допитуваний може сказати при цьому, що, на його думку, спілкування не буде вдалим, допит навряд чи досягне своєї мети тощо [2, с. 7].

Щодо виявлення і оцінки невербальної інформації, що надходить від допитуваного, є сенс корегувати лінію поведінки слідчого, багато в чому визначити вибір тактичних прийомів у відповідній ситуації для встановлення психологічного контакту, викриття у брехні, умовчуванні, спотворенні фактів і для отримання повної і достовірної інформації по обставинах розслідуваної події. На допиті необхідне комплексне сприйняття вербальної і невербальної інформації, їх спільний аналіз для оцінки показань і правильного обрання тактики допиту [1].

Тобто, невербальна поведінка контролюється допитуваним менше, ніж словесна: люди зазвичай думають перед тим, як говорять, а тому перше може бути зафіксоване при візуальному контакті. Спостереження за невербальною поведінкою дозволяє виявляти групи ознак, що вказують на правдивість чи неправдивість показань допитуваного, не пов'язаних із самим фактом виклику на допит, що виникають як реакція на уточнюючі питання, на пред'явлення доказів у справі. До таких ознак належать: а) фізіологічні реакції – скорочення м'язів обличчя, розширення або звуження зіниць, спітніння чола, рум'янець на щоках, які проявляються долі секунди, порушення дихання, пересихання в роті; б) мова тіла – спрямування погляду в бік або вниз, в простір чи всередину себе, несвідоме потирання пальцем повіки, вушної раковини; набуття так званих закритих постав – схрещування рук на грудях, зціплення пальців рук; ритмічні рухи пальців рук, ступні, періодичне човгання на стільці, обертання різного роду невеликих предметів, що випадково опинились під рукою, покусування губ.

Якщо говорити про проведення одночасного допиту, то при його проведенні необхідно врахувати емоційність поведінки, схильність до зовнішнього впливу, яскравість невербальних проявів. Слідчий/прокурор повинні спостерігати за поведінкою допитаного (тоном голосу, мімікою, жестами) і своєчасно припиняти спроби впливу [3].

Таким чином, сприйняття і використання психологічної інформації під час проведення допиту в конфліктних ситуаціях доповнює дані щодо властивостей і станів допитуваного, сприяє підготовці слідчого/прокурора до наступної стадії кримінального провадження і його орієнтації в кримінальному провадженні, вибору ним власної поведінки на наступних стадіях кримінального провадження.

Література

1. Hall E. T. The Hidden Dimension. New York: Doubleday & Co, 1966. 270 p.
2. Психологічні основи допиту та пред'явлення для впізнання: курс лекцій. Львівський нац. ун-т ім. І. Франка / Бобечко Н., Бойко В., Жолнович І. та ін; за ред. В.Т. Нора.
3. Milne B., Powell M. Investigative interviewing. *The Cambridge handbook of forensic psychology*. Cambridge University Press, 2010. P. 208-214.

УДК 343.91(043.2)

Матвієнко О.О., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Панова О.О., д.ю.н., професор

СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ, ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВІВ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ПРОФІЛАКТИЦІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В СФЕРІ АВІАЦІЇ

У сфері авіації профілактика кримінальних правопорушень є важливою складовою безпеки польотів і може бути забезпечена за допомогою системи державних органів, громадських формувань та трудових колективів.

Державні органи, які забезпечують безпеку в авіації, включають в себе Державну авіаційну службу України, Державне агентство з питань безпеки повітряного руху України, Міністерство внутрішніх справ, Державну прикордонну службу України та інші.

Громадські формування можуть бути представлені авіаційними спортивними клубами, асоціаціями і союзами, які сприяють популяризації авіації, підготовці та перепідготовці персоналу, а також забезпечують підтримку безпеки польотів.

Трудові колективи, які працюють в авіаційній галузі, також мають важливу роль у профілактиці кримінальних правопорушень. Це можуть бути пілоти, бортпровідники, технічний персонал, які працюють на землі та в повітрі, а також працівники з безпеки авіаперевезень.

Для успішної профілактики кримінальних правопорушень в сфері авіації, важливо забезпечити взаємодію між всіма цими структурами. Наприклад, державні органи повинні співпрацювати з громадськими формуваннями та трудовими колективами для забезпечення безпеки на землі та в повітрі. Також важливо забезпечити підготовку персоналу з питань безпеки польотів та встановлення ефективної системи контролю за